

חזרה לעבודה לאחר תאונה

היעדרויות מהעבודה כתוצאה מפגיעות תעסוקתיות ומחלות מקצוע פוגעות בכושר הייצור הן של המדינה והן של המפעל. ארגון העבודה הבין-לאומי מעריך את הנזק הכלכלי בכ-4% מהתוצר הגולמי העולמי. קידום החזרה לעבודה יסייע לעובדים ולמשפחותיהם, כמו גם למפעלים עצמם ולחברה בכלל

מאת ד"ר סמי סעדי

מנהל מחוז הצפון
המוסד לבטיחות ולגיהות
המוסד לבטיחות ולגיהות

במידה רבה על זמן היעדרות מהעבודה. במקרים מסוימים, רמת המצוקה הנפשית עשויה להיות גבוהה יותר מהתפקוד הגופני, והחזרה לעבודה תושפע מהמצוקה הנפשית יותר מאשר מהתפקוד הגופני. נוסף על כך, גם תפיסת העובד את סביבת העבודה וההערכה העצמית שלו משפיעים מאוד על החלטתו לחזור לעבודה. עובדים שיש להם הערכה עצמית גבוהה חוזרתם לעבודה תהיה מהירה יותר.

גורמים כלכליים וחברתיים

ברוב המדינות, במיוחד במדינות המתועשות, מערכות הפיצוי בעקבות תאונות מעוגנות היטב בחוקים. עם זאת, פיצוי עשוי להשפיע לרעה על העובדים התובעים. מקבלי הפיצויים עשויים לחוות חוויות שליליות, הכוללות סטיגמה וחוסר תמיכה חברתית, דבר שיכול לגרום לעיכוב בחזרה לעבודה ולביצועים טובים פחות בפעילות שלאחר החזרה. גם כשטיפול רפואי מכוסה ללא תלות בסביבת הפציעה, העובדים שנפגעו ואינם בעלי חסכוניות או ביטוחים עשויים להתמודד עם לחץ כלכלי, אם נדרש שיקום ארוך. כמו כן, עובדים עם ירידה בשכר החודשי בזמן היעדרות ומשכורת נמוכה לפני פציעה עשויים לקחת חופשת מחלה ארוכה יותר. סביבת עבודה תומכת מועילה לא רק לשיפור תפוקת העבודה, אלא גם מקטינה את הזמן הנדרש לחזרה לעבודה. החזרה לעבודה כבר אינה נחשבת רק כהחלטה אינדיבידואלית, אלא כתוצאה של אינטראקציה בין העובד למעסיק. סביבת עבודה וסביבה ארגונית חיובית, כמו הצעות להתאמות בעבודה (למשל לוח זמנים, משימה, ציוד) והתאמות ארגונומיות, מאיצות את תהליך החזרה לעבודה.

תאונות עבודה הן נושא מאתגר ביותר לאוכלוסייה העובדת בכלל ולתעשייה בפרט.

כמוהן, פציעות כתוצאה מתאונות עבודה מהוות אף הן מקור לדאגה לנפגעים ולמשפחותיהם. מלבד המוגבלות והנזקים הגופניים שנגרמים, יש גם אילוצים פסיכולוגיים וכלכליים לא פשוטים. עיכוב בחזרה לעבודה לאחר תאונה משפיע באופן משמעותי על המצב הסוציו-אקונומי, על רווחת הנפגעים ובני משפחתם שתלויים בהם בפרנסתם.

היעדרויות מהעבודה כתוצאה מפגיעות תעסוקתיות יוצרות עלות משמעותית לתעשייה ולכושר היצרני של כל מדינה מתועשת. ארגון העבודה הבין-לאומי מעריך את הנזק הכלכלי של תאונות עבודה ומחלות מקצוע בכ-4% מהתוצר הגולמי העולמי.

קידום החזרה לעבודה - Return To Work (RTW), בעקבות פגיעות בעבודה, מביא תועלת לעובדים הפצועים, למשפחותיהם, למפעלים ולחברה בכלל. זיהוי הגורמים הפוטנציאליים, המשפיעים על החזרה לעבודה, יעזור בשיפור שיעורי החזרה לעבודה ובמזעור משך היעדרות בעקבות הפציעה. מכאן החשיבות לחקירת הנושא ולמציאת כלים לאסטרטגיית ההתערבות העתידית לצורך שיפור החזרה לעבודה. גורמים רבים משפיעים על חזרה לעבודה לאחר תאונת עבודה, ביניהם גורמים פיזיולוגיים, פסיכולוגיים, כלכליים וחברתיים.

גורמים פיזיולוגיים

מחקרים ממדינות מתועשות מצביעים על כך שככל שהכאב המדווח על ידי הנפגע והמגבלות הגופניות גדולים יותר, כך החזרה לעבודה תהיה אטית יותר. אף על פי שאנשים עם בעיות שריר ושלד עשויים לתפקד פיזית, ייתכן שהם לא ששים לחזור לעבודה, כי תפקוד תעסוקתי אינו שווה ערך לתפקוד גופני בפעילות יומיומית. תפקוד תעסוקתי כרוך, לעתים קרובות, בתנועות חוזרות ונשנות לפרקי זמן ארוכים יותר, אשר יכולים לגרום להחמרת הפציעה הקיימת.

גורמים פסיכולוגיים

לגורמים פסיכולוגיים יש קשר ברור למשך היעדרות ולחזרה לעבודה. כאב גורם למצוקה נפשית, ומצוקה נפשית מחמירה את המצב. מעגל סגור זה גורם לעיכוב בחזרה לעבודה. מצוקה נפשית, דיכאון, חרדה והערכה עצמית נמוכה משפיעים

שנפגעו, ובני משפחה הם לרוב הליבה בהגנה מפני ההשפעה של לחץ פסיכולוגי.

לסיכום: הכרת הגורמים המשפיעים על חזרה לעבודה לאחר תאונת עבודה יכולה לסייע לאנשי מקצוע בתחום הבטיחות, למעסיקים ולעובדים בגיבוש אסטרטגיה להתמודדות עם חזרה של עובדים לעבודה לאחר תאונת עבודה ובהכנת תוכניות התערבות לצמצום זמן ההיעדרות.

מקורות

- Hattori et al, 2019, A return to work program improves parasympathetic activity and psychiatric symptoms in workers on sick leave due to depression, available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6661392/pdf/main.pdf>
- Skarpaas et al. BMC Health Services Research (2019), Horizontal return to work coordination was more common in RTW programs than the recommended vertical coordination. The Rapid-RTW cohort study, available at: <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12913-019-4607-y>
- Shi et al, 2016, Disability and Return to Work Following Musculoskeletal Injury, available at: https://ir.lib.uwo.ca/etd/4013/?utm_source=ir.lib.uwo.ca%2Fetd%2F4013&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Hu J et al, 2014, Predictors of return to work and duration of absence following work-related hand injury, Int J Inj Contr Saf, available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23638695> ■

קידום רווחה וסביבת עבודה בריאה, וכן, מתן תמיכה והתאמה מוקדמת יכולות להקל על חזרה מוקדמת לעבודה. לעומת זאת, סביבת עבודה שלילית מעכבת חזרה לעבודה.

ברוב המדינות, במיוחד במדינות המתועשות, מערכות הפיצוי בעקבות תאונות מעוגנות היטב בחוקים. עם זאת, פיצוי עשוי להשפיע לרעה על העובדים התובעים. מקבלי הפיצויים עשויים לחוות חוויות שליליות, הכוללות סטיגמה וחוסר תמיכה חברתית, דבר שיכול לגרום לעיכוב בחזרה לעבודה ולפיצויים טובים פחות

עובדים שנפגעים חוששים מפגיעה חוזרת אם הם חוזרים למצב התעסוקתי המקורי ללא כל שינוי, כיוון שתנועה חוזרת ותנחות מסורבלות הם גורמי סיכון שמחייבים טיפול. החזרה לאותה סביבת עבודה ללא שינויים מתאימים מביאה לרוב לפציעה מחודשת. עובדים שעברו חוויות עבודה שליליות, כמו גם אלו שדיווחו על סביבת עבודה עוינת, חזרתם לעבודה הייתה אטית, בהשוואה לעובדים שעברו חוויות עבודה חיוביות וסביבות עבודה תומכות. תמיכה חברתית ממלאת תפקיד חיוני בסיוע לאנשים בחזרה לעבודה לאחר תאונה. למעט מקום העבודה, מקורות תמיכה יכולים להגיע ממשפחה, מחברים או משכנים. מערכות יחסים אינטימיות הן בעלות ההשפעה המיטיבה ביותר על אנשים